పెద్దోడి సోకు

కావిలిపాటి విజయలక్ష్మి

'రాష్ట్రంలో ఉన్న బంట్రోతుల సంఖ్య తగ్గించవచ్చు' పేపర్లో వార్త చదువుతున్నాడు ఇంజనీరుగారి చిన్నబ్బాయి.

అస్పష్టంగా విన్న అప్పలస్వామి కడుగుతున్న కాఫీ కప్పులు బకెట్లో వదిలి "ఏమిటి బాబుగారూ! మళ్ళీ చదవండి" అన్నాడు అతని దగ్గరకు వెళ్ళి విల్చొని చేతులపై మీద తుండుగుడ్డతో తుడుచుకుంటూ.

పేపర్లో ప్రచురితమైన విషయమంతా చదవలేదు ఇంజనీరుగారి అబ్బాయి. 'ఆఫీసర్లు. అధికార పనులు చేయించుకునే నిమిత్తం నెలనెలా రూపాయలు తీసుకుంటూ, మళ్ళీ బంట్రోతుల్ని ఉపయోగించుకుంటున్నారు ఇంటి పనులకి.' అనే వార్త అప్పలస్వామి ఎదుట చదవటం ఇష్టంకాక.

అప్పలస్వామి ఉదయం ఐదుగంటలయ్యేసరికి వస్తాడింటికి. వేడినీళ్ళు కాచి, కాఫీనీళ్ళు పెడతాడు. ఒక్కొక్క అప్పుడు అమ్మగారు లేవటం ఆలశ్యమైతే కాఫీ కలిపి ఫ్లాస్కులో పోసి, పనిమనిషికి గిన్నెలు వేసి, పిల్లలులేస్తే పెట్టుపోసి, వాళ్ళని సైకిలు మీద స్కూలుకి దిగబెట్టి.... ఒక టేమిటి! మధ్యాహ్నం ఒంటిగంటదాకా విల్చోకుండా కూర్చోకుండా ఏదో పనే. ఈమధ్య కొన్న పాటతో కాఫీ బాగుండటంలేదని గేదెనే కొనిపించింది అమ్మగారు. దాని సేవ కూడా అప్పలస్వామిదే. మరో బంట్రోతు వంట చేస్తాడు. ఇంకొకడు బట్టలు వర్ఫులో పిండి అరవేస్తాడు.

గవర్నమెంటు ఇచ్చే డెబ్భైఐదు రూపాయలూ మింగేసి ముగ్గురు బంట్రోతుల్ని ఇంటిపనుల క్రింద వుంచుకునే ఇంజినీరు తెగువ గుండెధైర్యం చూస్తుంటే వళ్ళు మండిపోతూంటుంది అప్పలస్వామికి. అప్పలస్వామి గ్రహించిన ఈ సత్యం, గవర్నమెంటు చాలా ఆలశ్యంగా తెలుసుకుంది. అయితే, 'బంట్రోతుల్ని తగ్గించాలి' అన్న వార్త వినేసరికి అతనికి గుండె గతుక్కుమంది.

ఈ ఉద్యోగం సంపాదించుకోడానికి ఎందరి వెనుక తిరిగి దేవురించాడు! తానే కాదు. ప్రతివాడు అంతే. కొంతకాలం, ఉద్యోగం వేయించిన ఆసామీ జీవితంలో నెలనెలా పది రూపాయలు తీసుకునేవాడు. ఖరీదైన బట్టల్లో మిడిపిపడుతూ జీప్‌లో షికార్లుకొట్టే ఆఫీసరును—ఆ బట్టల చాటున వున్న అసలు మనిషి—తన కష్టం తినే మనిషిని చూస్తే తనకి ఏవగింపుగా ఉండేది. వుద్యోగం హోదాలో మనిషి ఎంత పెద్దవాడో, అతని మనసు అంత చిన్నది.

అతను కాలికి తొడిగిన బూటు తుడుస్తూ అనుకునేవాడు అప్పలస్వామి. 'పదిరూపాయలకి తన ముందుకు చెయ్యి చాచే వీడి చెప్పులు నేనెందుకు తుడవాలి?' ఆ పని చెయ్యటానికి మనస్సు మొరాయించేది. కాని తప్పదు. తనకు గవర్నమెంటు చెయ్యమన్న ఉద్యోగం పేరు. తనచేత వీళ్ళు చేయించే ఉద్యోగం ఇదే. అతను, అతని భార్యా పిల్లలూ, అతనింటికి వచ్చిన బంధువులూ.... అందరు పురమాయించే పనులూ చెయ్యాలి.... దీని సిగదరగా.... ఏటి చెయ్యాలి ఈళ్ళని. ఎలా బుద్ధి

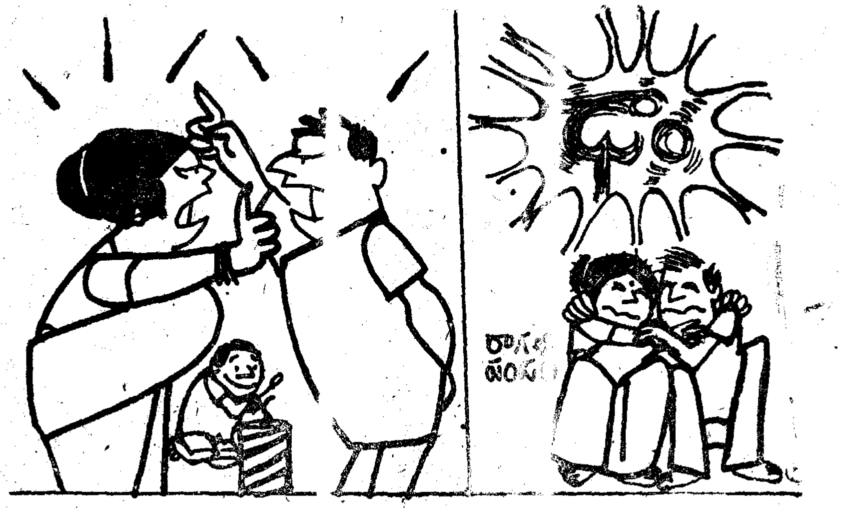

చెప్పాలి. కసిగా గట్టిగా తుడిచేవాడు ఒ ంటుని.

గతంలోకి దిగజారిన అప్పల స్వామిని "ఏమిటలా నించుండిపోయావ్? పలికి పోయి పని చూసుకో" తృళ్ళిపడేట్టు సిరాడు ఇంజనీరుగారి చిన్నబ్బాయి.

"ఆ పేపరు ఓసారి ఇలా స్తారేటి బాబూ! సూపి ఇచ్చేస్తాను" వినయం గా అడిగాడు అప్పలస్వామి. అతనికి తెలు గు చదవటం వచ్చు.

"ఆ. వెళ్ళు, వెళ్ళు. నీకేం ప్ర కటన ప్రకటించలేదులే" అన్నాడతను.

వెనుదిరిగి లోపలికి నడిచాడేగా! పేపరు లోని వార్తమీదే వుంది అతని ఆలోచనంతా.

"ఏమిరా అప్పలస్వామీ! పాలు తక్కువ తీశావ్?" అడిగింది అమ్మగారు. 'రెండు శేర్ల పాలు పితకాల్సింది శేరున్నరే పితి . 'నీ నోటికి నేనెందుకు అడ్డం రావాలి తాగెయ్' అని కొరమకి వదిలేశాడవ్వాళ అప్పలస్వామి.

ఆమె అందరు బంట్రోతుల్ని '. రా!' అనే పిలుస్తుంది. చిర్రెత్తుకొస్తుంది అప్పల స్వామికి. 'ఏమోయ్' అంటే ఈమె సొమ్మేం పోతుందని. అయినా అణచుకుంటా ు తనను తాను.

"అంతే ఇచ్చిందండి" అనేశాడు.

అతని మనసు మనసులో లేదు పేపరు లోని వార్తేమిటో చదవాలి. మధ్యాహ్నం తాను ఒంటిగంటకు ఇంటికి భోజనానికి వెళ్లే దాకా అన్యమనస్కంగానే తను మామూలుగా చేసే పనులు నిర్లక్ష్యంగా చేసి అమ్మగారిచేత చివాట్లు తిని, వీధి వరండాలో ఈజీచైర్ క్రింద ఉన్న పేపరు చంకన పెట్టుకు చక్కా పోయాడింటికి.

* * *

"మాకూ వస్తాదిలా వుంది గాలి. పేపరు చదువు" అం కొడుకుముందు పేపరుంచాడు అప్పలస్వామి. 'రాష్ట్రంలో కూడా పోస్ట్ల తగ్గింపు' అన్నదగ్గర వేలుంచి చూపిస్తూ.

* * *

అప్పలస్వామి కొడుకు స్కూలుఫైనలు తప్పాడు. కానీ తనలాటి బంట్రోతు ఉద్యోగమైనా దొరుకుతుందేమో అని ఎంతగానో ఎన్నో విధాల ప్రయత్నించాడు. కాని దొరక లేదు. అతను విసిగి నిరాశపడిపోయిన రోజుల్లో. ఆ దేవుళ్ళు పిడబ్ల్యు అయి వచ్చాడు ఆ ఊరు.

ఆ ఊరికి చిన్న రైల్వే స్టేషనుంది. "పిడబ్ల్యుగారితో సీక్రేటుగా మాట్లాడితే నాకు ఉద్యోగమవుతుందట. ఆయన దేవుడిలాటి వాడట." అని తన కొడుకు ఈరాస్వామి చెప్పేసరికి, ఎందుకన్నా మంచిదని 'సీక్రెట్' అంటే అర్థం తెలిసినవాడు కాబట్టి కొంత అర్థం జేబులో వేసుకుని అతని దర్శనం చేసుకుని విషయం విన్నవించాడు అప్పలస్వామి.

వరాలిచ్చే దేవుళ్ళా "నీ కొడుకేం చదివాడు?" అని అడిగాడు పి. డబ్ల్యు. అప్పలస్వామి ఇచ్చిన ముడుపు ఉలెన్ పాంటు జేబులో జారుకుంటూ. "స్కూలుఫైనలు పోయిందండి." అన్నాడు అప్పలస్వామి.

అయితే అతనివ్వబోయేది లేబరు ఉద్యోగమేగా. "రంపించు రేపు ఉదయం" అన్నాడు హుందాగా పి. డబ్ల్యు.

ఈ రా స్వా మి కి ఉద్యోగమయ్యింది. ప్రొద్దస్తమానం పి. డబ్ల్యు. గారింట్లోనే వుంటాడు. ఉద్యోగం పేరు పి. డబ్ల్యు. కాని అతను దేవేంద్రుడే. అతని పెళ్ళాం ఇంటి పనులు అస్సలు ముట్టుకోదు. నా కెందుకు కుటుంబ నియంత్రణ అనుకున్నాడేమో! అతనికి ఎనమండుగురు పిల్లలు. అయినా వారికే లోపమూలేదు. ఖరీదైన బ్రతుకు. అంటే సరిపోతుందేమో!

ఈరాస్వామి జీతంలో ప్రతినెలా ప్రావిడెంటు ఫండులా ఖచ్చితంగా పదిహేను రూపాయలు పి. డబ్ల్యు.గారి చేతులో కట్టయి పోతూంటే వుసూరుమంటాడు. కాని పెదవులు కదపడు. ఎందుకంటే ఉద్యోగం పోతుందని భయం. గేంగులో బి. ఎ. లూ, బి. ఎస్. సి. లూ చేరారు. తానేపాటివాడు!

ఐతే, పి. డబ్ల్యు. చతురుడనే చెప్పాలి. చదివినవాళ్ళు. అతని పిల్లలకేకాక అక్కడ రైల్వేలో పనిచేసే వారందరి పిల్లలకీ ట్యూషన్లు చెబుతారు. ఇంకా కొందరు ఆఫీసు వర్కు చేస్తారు. అతనింట్లో వంట, చాకలి పనులు చేసేవారు కొందరు.

ఏమయితేనేం, అందరి దృష్టిలో అతను దేవుడై కూర్చున్నాడు.

* * *

గబగబా చదివి "దీన్నిబట్టి ఆలోచిస్తే వచ్చేలానే ఉంది. ఓస్. పెద్ద పెద్ద ఆఫీసర్లే ఎగిరిపోతూంటే నీ ఉద్యోగమెంతది నాన్న!" అన్నాడు ఈరాస్వామి.

"నీ ఉద్యోగం పెరమెనెంటు కాదుగదురా! అందుకని ఎలా బతుకుతావా! అని" అప్పుడే ఉద్యోగం పోయినట్లు బెంగగా అన్నాడు అప్పలస్వామి.

"నీకు ఉద్యోగం తీసేస్తే నాకు ఇస్తారేమో!" అన్నాడు ఈరాస్వామి.

"ఉద్యోగాలు తగ్గించేటప్పుడు అలాటిది ఉండదు." అన్నాడు అప్పలస్వామి.

అతని కాపూట అన్నం సయించలేదు. తాను, తన తల్లి, భార్య. తలచెడి ఇల్లుచేరిన అక్క, నలుగురు రెక్కలురాని పిల్లలు తనకి. భూమీ పుట్రాలేవు. ఎలా బ్రతకాలి! ఉద్యోగం పోతే! తానెంత కష్టపడ్డాడు ఈ ఉద్యోగం సంపాదించటానికి!

* * *

రోడ్డు వేయించే కంట్రాక్టరు దగ్గర కూలీ

అప్పలస్వామికి ఓ రోజు రాత్రి మా కేయరు అప్పలస్వామి చేతికిస్తూ "బంగ్లాలో ఇంజనీరు గారున్నారు ఇచ్చేసి, అతనికేం కావాలో చూడు." అని ఓ ఏభై రూపాయలు అప్పలస్వామి చేతిలో పెట్టాడు కంట్రాక్టరు.

ఇంజనీరుగారు బసచేసిన బంగళా గదిలో బల్లమీద కేరియరుంచి "తమరికేం కావాలన్నా సప్లయి చెయ్యమని కంట్రాక్టరుగారు నన్ను పంపించారండి." అన్నాడు అప్పలస్వామి వినయంగా.

అప్పలస్వామివైపు పరిశీలనగా పాదం మొదలు తలదాకా చూసి "నువ్వు కంట్రాక్టరుగారి దగ్గర ఏ పని చేస్తూంటావ్" అడిగాడు ఇంజనీరు.

"పేరుకు కూలీవిగానండి. స్త్రీలా టోళ్ళండి. తమకి బిడ్డీ...గిడ్డి..ఇంకా.." అని నసిగి కొంచెం నవ్వి తలవంచాడు అప్పలస్వామి.

తనకి కావాల్సినవి ఆర్డరు వేశాడు ఇంజనీరు. నిమిషాలమీద సప్లయి చేశాడు అప్పలస్వామి.

ఇంజనీరుగారున్న రెండ్రోజుల్లో అతనికి తలలో నాలుకలా పనిచేసి మెప్పు పొందిన అప్పలస్వామి. "పెద్దోరు. నాను కులోణ్ణి. పేదోణ్ని. పిల్లలోణ్ని. దయతలసి ఏంట్రో తుద్యోగం నాటిది ఇప్పిస్తే మీ పేరు సెప్పుకుంటాను." అని చేతులు పిసుక్కుంటూ దణ్ణం పెట్టాడు ఇంజనీరుకి.

హుందాగా తల పంకించి, ఠీవిగా నాలుగు అడుగులు ముందుకువేసి, రెండు క్షణాలు ఏదో ఆలోచిస్తున్నట్టు మౌనం వహించి. "అప్లికేషనురాసియ్యి" అన్నాడు ఇంజనీరు,

ఉబ్బి తబ్బిబ్బయిపోయిన అప్పలస్వామి అప్లికేషను రాయించి పట్టుకుని వచ్చి ఇచ్చి పది పది దండాలు పెట్టాడు.

ఆర్డర్లు పంపిస్తానని చెప్పి జీపెక్కి వెళ్ళిపోయాడు ఇంజనీరు.

ఆరుమాసాలు గడిచాయి. రోడ్లపని పూర్తయి తానూ కంట్రాక్టరు స్వగ్రామం చేరుకున్నారు. కాని, ఆర్డర్లూ లేవు, ఆ ఇంజనీరూ పత్తాలేడు.

అయినా ఉద్యోగ ప్రయత్నం మనలేదు అప్పలస్వామి. కూలి ఓ రోజు ఉండేది, ఓ రోజు ఉండేది కాదు. కాంట్రాక్టరు ఏదన్నా పని తీసుకొని తనను పనిలో వేసకుంటే

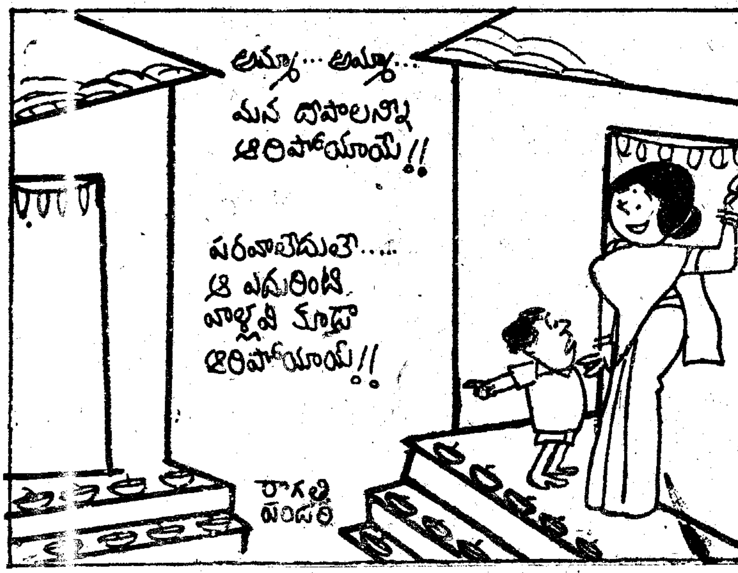

మళ్ళీ ఆ పని పూర్తి అయ్యేవరకూ తన ఇంట్లో పొయ్యిరాజేది. లేకపోతే పస్తులే. ఎందరివెనకో తిరిగి వేడుకున్నాడు, తన బాధలు చెప్పుకొని. మరెందరికో తన భార్య చెవి కమ్మలూ ముక్కు కమ్మలూ అమ్మి లంచం పెట్టాడు. కాని ఉద్యోగం దొరకలేదు.

చివరికి కంట్రాక్టరే జాలితలచి రికమెండేషను చేసి ఈ ఉద్యోగం వేయించాడు. అయితే ఓ ఒప్పందం. ఆ ఉద్యోగం తనకిచ్చిన ఆఫీసరకని ప్రతి నెలా తన జీతంలో పదిరూపాయలు తీసుకునేవాడు కంట్రాక్టరు.

ఉద్యోగం విషయంలో అప్పటిదాకా వున్న అప్పలస్వామి అభిప్రాయం మారిపోయింది. ఇంజినీరుగారి బంట్రోతు అంటే తను ఆఫీసు గుమ్మంలో కూర్చుని ఆయన పిలిచిన వెంటనే వెళ్ళి కాయితాలు అటూ ఇటూ నడపడం, పోస్టుకి వెళ్ళటం, అతని వెనుక తానూ జీపులో ప్రయాణం చెయ్యటం, అతని తాలూకు సంచీ వగైరా పట్టుకోవటం అంతే.

కాని తాను ఇంటిదగ్గర అతని భార్య క్రింద బంట్రోతు పని చెయ్యాల్సివస్తుందనుకోలేదు.

"నీ పేరేంటి?" అడిగిందామె మొదటి రోజు.

"అప్పలస్వామండి." అన్నాడు వినయంగా.

"నీ కులం?" మళ్ళీ ప్రశ్న.

"పద్మసాలమండి."

"వంటచెయ్యటం వచ్చా?"

"రాదండి."

"ఎలా ఐతే....పోనీ చెబుతాను. నేర్చుకుందువుగాని."

అప్పలస్వామి గుండెల్లో రాయి పడింది. తానెప్పుడూ ఇంటిదగ్గర వంట కాదు గదా కనీసం పొయ్యిలో కర్ర ఎగదోసిన పాపాన కూడా పోలేదు. కూర పాడయినా, అన్నం మెత్తబడినా ఆడవాళ్ళమీద ఎగరటమే చాతవునుకాని అసలా వంటలెలా చెయ్యాలో తనకు తెలియదు.

అవాళ అన్నం వార్చబోయి గంజి కాళ్ళమీద వంచుకున్నాడు.

"నువ్వెక్కడ దొరికావోయ్ మాకు" విసుక్కుంది ఇంజినీరు భార్య అన్నపూర్ణ.

"కాలెందుకు కాలింది?" అని తల్లి వేసిన ప్రశ్నకి జవాబు చెప్పకుండా వుండలేక పోయాడు అప్పలస్వామి.

"నీచేత అన్నం వార్పించిందా! గవర్నమెంటు నౌఖరీకి కుదిరావా! ఆయమ్మకాడ కుదిరావా? గట్టిగా అడగరా!" అని తల్లి నోరు చేస్తే, "ఒల్లకు. కడుపుకూటికోసం ఉద్యోగం సేస్తన్నం ఏదన్నా సెయ్యాల." అని సర్దుబాటు చేశాడు.

కాని అన్నపూర్ణ చీర తనచేత ఉతికించి "బాగులేదు. మరోసారి బాగా జాడించు" అనేసరికి గుండెల్లో నిప్పురవ్వ పడి రాజటం మొదలుపెట్టింది అప్పలస్వామికి.

"నీ అమ్మ బట్టలుతికి ఉంటుంది. నీ బాబు, వాడి తండ్రి, అందరూ నానాటి ఓడి బట్టలు గుంజి బతికారు. తప్పదియ్యా. నువ్వు నాచేత

"నీ కట్టుడిపు గుడ్డలుతికిస్తున్నావ్" అని కసిగా చీర రాయికేసి బాదాడు అప్పలస్వామి.

చీర చిట్లగొట్టాడని తనపై భర్తతో ఫిర్యాదు చేసింది అన్నపూర్ణ. అతగాడు మెత్తగా మందలించాడు అప్పలస్వామిని ఇంటిపనులు జాగ్రత్తగా చేస్తూండమని.

అప్పలస్వామిలాటి కొందరు నౌకర్లు కూడ బలుక్కుని తమిలాటి పనులు ఎందుకు చెయ్యాలి? అని ప్రశ్నించుకొని యూనియన్ని సంప్రదించి ప్రభుత్వానికి ఫిర్యాదు చెయ్యాలని నిర్ణయించుకున్నారు. దానికి ఆజ్యం పోసిన వాడు అప్పలస్వామి.

కాని కథ అడ్డం తిరిగింది. తాము చేసే పనుల్లో మార్పులేదుగాని ఆఫీసర్ల జీతాల్లో మార్పు వచ్చింది.

ఓ రకంగా ఇంటిపనులకి అలవాటుపడి పోయాడు అప్పలస్వామి. అయినా ఒక్కో సారి 'నేనీ పనులు ఎందుకు చెయాలి?' అని పెట్టెలో పెట్టి నొక్కిన నాగులా బుసగొడ తాడు. పెదవులు దాటదా మాట.

* *

దిగాలుగా చూస్తున్న అప్పలస్వామిని "ఏట్రా అలా బెంగపడిపోతావు. పోతే పోతుంది ఎదవ ఉద్యోగం. బేంకోళ్లు అప్పు లిస్తున్నారంట. గొడుగేదెని కొందాం. కనుక్కో ఎల్లి. మేపుకుందాం. మనం జరక్క పోదు." అంది అతని అక్క అచ్చమ్మ. కనులు మూసుకున్నాడు అలసటగా.

అక్క సలహా నచ్చింది అప్పలస్వామికి. నెల తిరిగేసరికి గొడుగేదె గుమ్మంలో కామ ధేనువులా నిల్చుంది. తాను బ్యాంకికి వెళ్ళి సంప్రదించి, తన ఇల్లు హామీమీద బ్యాంకి వారు గేదెకోసం డబ్బిచ్చారు.

పెద్దపెద్ద కేన్లతో పాలు హోటళ్ళకి సప్లయి చేస్తున్నాడు అప్పలస్వామి ఇది ఇంజనీరుగారి గేదె కాదు. తన గేదె. తృప్తిగా ఆత్మీయంగా దానికి సేవచేస్తున్నాడు మేపు తున్నాడు.

రోజూ అన్నంలో గడ్డపెరుగు, చేతినిండా డబ్బులు. ఒకటి, రెండు క్రమంగా ఓ పెద్ద శాలనిండా తన గేదెలు.

ఇంటినిండా చిట్టూ, తవుడూ, తెలకపిండీ, వాకిటినిండా గడ్డికుప్పలూ.

వరుసగా మూతలు కట్టిన పాలబిందెలు.

తన పాలబిందెల్లోని పాలు తీసుకుపోవ టానికి రోడ్డుమీద నిల్చున్న లారీ.

గ్లాస్కో పంచా సిల్కు లాల్చీ. చేతి వేళ్ళకి రాళ్ళ ఉంగరాలు. పక్కజేబునిండా నోట్ల కట్టలు. నిండుగా నిబ్బరంగా పాలు సరఫరా చేస్తూ నిల్చున్నాడు అప్పలస్వామి.

"ఏట్రా అలా కునికిపోనావు? నెగు. ఇంజనీరుగారింటినుంచి కబురొచ్చింది." తట్టి లేపింది అప్పలస్వామిని అతని తల్లి.

కమ్మని కల కరగిపోయింది. కంగారుగా కనులు నలుపుకుంటూ లేచి కూర్చున్నాడు అప్పలస్వామి.

ఒంటిగంటకు భోజనానికి వచ్చిన అప్పల స్వామి పది నిమిషాలు నడుం వాల్చి విశ్రాంతి తీసుకువెళ్ళటం పరిపాటి.

కాని ఇవ్వాళ మంచంమీద వాలేసరికి అలసట వచ్చేసింది. నిద్రలోకి జారిపోయాడు. ఆలస్యమైపోయింది. అమ్మగారు ఎగిరిపడు తుంది అనుకుంటూ, చొక్కా తొడుక్కుని కొంచెందూరం వచ్చినవాడల్లా మళ్ళీ వెనక్కి తిరిగి ఇంటికి వెళ్ళాడు పేపరు మర్చిపోయా ననుకుంటూ.

"ఎందుకింత ఆలస్యం చేశావ్" అని ఎగిరిపడే అమ్మగారి ఎదుట తల ఎత్తలేదు. పెదవి కదపలేదు అప్పలస్వామి.

* * *

"ఆ చెడిపోయిన సామాన్ల ఖరీదెంతో తెలుసా?" అడిగాడు ఇంజనీరు. తలవంచి చేతులు కట్టుకుని తన ఎదుట నిల్చున్న అప్పల స్వామిని.

"అవునండి, పొరపాటేనండి. ఎండ బెట్టిన సామాన్లమీద మాదస్థు లేకపోవడం, మావోడు గోడకాయిలుకడుతూ పి.డబ్ల్యు. గారింట్లో సెయ్యి కాల్చుకున్నాడని కబురొస్తే ఎలిపోయాను, డాక్టేరుగార్కి అణ్ణి సూపించి నాను. వచ్చేసరికి వాన రావడం సామాన్లు తడిసి కొట్టుకుపోవడం జరిగిపోయిందండి" అన్నాడు అప్పలస్వామి.

"మరి ఆ నష్టం మాటేమంటావ్?" తాపీగా ఒక్కోమాట చెప్పిన అప్పలస్వామివైపు చిరాగ్గా చూస్తూ అడిగాడు ఇంజనీరు.

"నా జీతంలో డబ్బులు మినాయించు కోండి." అన్నాడు అప్పలస్వామి.

"దట్సాల్రైట్. వెళ్ళు. వెళ్ళి లోపల పని చూడు" అన్నాడు ఇంజనీరు.

'దట్సాల్రైట్' అంటే నిజంగా ఆ గండకం బీడూ వగైరా సామాన్ల ఖరీదు ఏబయి రూపాయలూ తన జీతంలో తీసు కుంటాడా!' బుర్ర గోక్కుంటూ ఇంట్లోకి నడిచాడు అప్పలస్వామి.

మళ్ళీ దీపావళి సామాన్లు తయారుచేయ టానికి ముడిసరుకులు బజారునుంచి వచ్చాయ్. పగలూ రాత్రీ తీరికలేదు వారింట్లో బంట్రో తులకి.

ఈరాస్వామి కుడిచెయ్యి వాచి కురు పయ్యింది కాలినచోట. అయినా ఒంటిచెయ్యి పనే చేస్తున్నాడు పి.డబ్ల్యు.గారింట్లో.

దీపావళీ పండగకు అల్లుళ్ళూ, కూతుళ్ళూ రావటంతో వారిల్లు పెళ్ళిల్లులా తయారయ్యింది.

ఆ నెల ఈరాస్వామి జీతంలో మామూలు కన్నా మరో రెండు రూపాయలు ఎక్కువ చందాక్రింద కట్టయిపోయాయి.

అప్పలస్వామి జీతంలో పాతికరూపా యలు కట్టయిపోయాయి.

కారణం తెలుసుకున్న ఆడవాళ్ళు కారాలూ మిరియాలూ నూరారు, ఇది అన్యాయమని.

కాని న్యాయం జరిగేదెప్పుడు? మనసులు మారేదెప్పుడు?

"కాల్చిపారేసియ్యేకదా బాబూ. మా పిల్లలు మతాబాలు కొనలేదని ఏడుస్తున్నారు. రెండివ్వండి" అని కక్కుర్తిపడి అడిగాడు ఇంజనీరుగారి పిల్లల్ని అప్పలస్వామి.

"మేం కాల్చొద్దేమిటీ? కావలిస్తే ఒచ్చి చూడమను" అన్నారు వాళ్ళు.

ఆ మాట విన్న అయ్యగారు నాలుగు మతాబాలు అప్పలస్వామి చేతిలో పెట్టాడు దానం చేస్తున్నట్లు.

"పెతి పండక్కీ నానూ కొనీవోణ్ని బాబూ! ఈ సంవత్సరం కొనలేకపోన్ను. వస్తాను బాబూ!" అని ఇంటిముఖం పట్టాడు అప్పలస్వామి.

గుమ్మంలో పెట్టిన దీపం ప్రమిద దగ్గర కూర్చుని "చెస. మల్లాటోళ్ళకి ఇలాటి పండగ లేటి? అయ్యాగారింట్లో కన్నులవైకుంటం!" అన్నాడు ఈరాస్వామి.

"పేదోళ్ళ కష్టంతో పెద్దోళ్ళ సోకురా బాబూ!" అని వేదాంతిలా నవ్వాడు అప్పల స్వామి.

***